

TERMOMETROA

KORRIKA19

Hizkuntzaren presioa aldez aldatzera goaz

Herritarron eta erakunde guztion ardura da bermatzea herritar bakoitzak euskara hautatzeko duen eskubidea. Korrika bezalaxe, euskararen erronka kolektiboa baita: norbanakoak 10 egun eta 11 gauetz 2.300 kilometroko ibilbidea egiteak ez du Korrika egiten; milaka herritarrek elkarlanean ibilbidea osatzeak, horrek egiten du Korrika. Euskararen erronka kolektiboa da, eta euskaldunok posizioak galtzen ari gara kolektiboki, Iruñeko Udalak Korrika erdigunetik egotzi duenean bezala, prozesioari bide emanaz. Ardura norbanakoaren gain jartzeari utzi eta kolektiboki hizkuntza inperialismoaren kontra egiteko garaia da.

| ESTITXU EIZAGIRRE / AXIER LOPEZ / LANDER ARBELAITZ |

Argazkiak: Dani Blanco

1996AN UNESCOren oniritziarekin onartutako Hizkuntz eskubi-deen adierazpen unibertsalak dio edozein herrik duela eskubidea adierazteko eta garatzeko bere kultura, hizkuntza eta bere antolaketa arauak. Honenbestez, euskara giza eskubide kontua da, eta giza eskubideak kolektiboki irabazten dira, ez norbanakoka. Euskararen aldeko mezu gehienak oinarritu ditugu euskaldun norbanakoengan: “Hizkuntza bat galtzen da euskaraz dakizun horrek ez baduzu egiten”, “zuk beti egin lehen hitza euskaraz”, “zu ahaldundu”... Indibidualismoak elikatutako “zu”, “zu” eta “zu” hori ari zaigu etengabe, esan gabe esaten “ez baduzu egiten nahi ez duzulako da”, “librea zara nahi duzuna egiteko”, “denok dugu ahalmena denerako”...

Norbanakoaren ardurari osoki eutsi arren, eta nahiz eta jakin euskaldunok garelako, euskararen ardura eta erronka kolektiboak dira. Norbanakoaren aukera erabat baldintzatzen du gizarte osoko klimak. Hizkuntza bat ez baitu sortzen batek norberarentzat, kolektibo baterako eta kolektiboan sortzen eta garatzen da beti.

Marketin adituek “zuk egin euskaraz” esaten digute “hartu bizikleta” esaten den alaitasunez. Gomen-dio horiek egitea beharrezkoa da, baina ez da aski. Errepidea, bide-seinaleak, gidarien kultura txirringari egokituta daude? Txirringa edo euskara hartzea gure herrian esperientzia atsegina da edo zartako bat hartzeko posizioan jartzea?

Guk ez genuen euskararen hizkuntzidua hautatu

Ez dezagun herritarren artean giro txarrik jarri, ez gogorazi 40 urtez debekatua izan dela hegoaldean euskara. Gutxiago sufrutuko dugu, ezabatu burutik euskara debekatua, pertsegitua eta zigortua izan zeneko iruditegia hori guztia: ez dezagun euskara Eusko Jaurlaritzaren biktimen zerrendan jarri, ez dadila eskolatan euskararen historia gordina irakatsi, ez dadila curriculumetan sartu *Autopsiarako frogak* (Koldo Izagirre), *Euskararen kate hautsiak* (Dabid Anaut) edo *Gartxot* (Asisko Urmeneta eta Marko Armspach).

Ezin bagara libreak izan, behintzat elikatu dezagun irudipena. Baietz, emakume edo gizon izatea egun berdin berdin dela, eta euskaldun izatea ere bai, denok ditugula eskubide eta aukera berberak: zer mesede egiten du ezberdintasunak seinalatzeak? Zer konpontzen dugu esanik euskara lurraldearen gehien-goan ez dela hizkuntza ofiziala eta beraz euskaraz ikastea, informatzea eta abar erlijioa bezala norberarengan geratzen dela, edo zehatzago norberaren bizkar finantzatzea? Hobe jabetzen ez bagara egun ere euskara hutsean jarduten duenak auzitegitan eta are kartzelan amaitzeko arriskua duela.

Izan positibo, zoaz *coachingera*, ahalegindu zure euskara erakargarri egiten zanpatzen zaituzten elebarrarentzat, ez haserretu eta batez ere, ez egin aurre. Kontziente ez bazara eramangarriago egingo zaizu menpeko bizimodua, elebarraren onarpena lortuko duzu, eta ez ahaztu zuk nahi bezala bizi zarela ahoz barruko zure errepublika independentean, beraz, erantzukizuna zurea da, egoerak egoera zuk egin beti euskaraz!

Euskara askatzailea da

Euskaraz egitea jarrera inperialistengandik askatzea da. Euskaraz egitea da bi estatuetatik ituan independente egiten gaituena.

Euskaraz egitea jarrera antikapitalista praktikatzeko da: helburua txanponak pilatzea denean ziur badugula euskara baino aukera errentagarriagorik. Euskara hautatzen dugun aldiro ziur dirua eta kompetentzia ez diren beste helbururik lehenesten dugula.

Euskaraz egitea globalizazioari iskin egitea da, munduan lekuan lekuko milaka hizkuntza horien alde egitea. Coca-Cola, Nestlé eta McDonald's ez dira euskaraz mintzo; agian gure indarrak euskara euren hizkuntz politikan sartzen jarri beharrean, “utikan!” bidali eta gure indarrak bertoko eredu jasangarriak sortzera bidera ditzakegu. Zeren eta bai, euskaraz egitea elikadura subiranotasunaren alde egitea da.

Euskaraz egitea jarrera ekologista geure egitea da. Hizkuntzak ez dira,

animaliak bezala, hala hautatu dutelako desagertzen, euren ekosistema (soziolinguistikoa) hausten delako baizik. Lurrik gabe ez dago hizkuntzarik. Porlanaren abiadura handiko hedapenak badu zerikusia hizkuntzaren arnasarekin.

Euskara da jatorriak jatorri euskaldun egiten gaituena, paper

Auzolan erraldoia Korrika mundura zabaltzeko

Munduan hizkuntza baten alde egiten den ekimenik bandiena abian da Euskal Herrian: Korrika artikulua idatzi zuen Lander Arbelaitz ARGIAko kazetariak. Ekimenaren garrantzia mahai gainean jartzeaz gain, euskararen aurka Espainiako eta Frantziako estatuek aurrera eramandako hizkuntza politikari errepaso egin, eta hizkuntza berreskurapenean euskalgintzak egindako lana azpimarratzen du artikulua.

Irakurleen artean, auzolanean, artikulua ahalik eta hizkuntza gehienetara itzultzeko gonbidapena egin genuen ondoren ARGIAtik. Erantzuna paregabea izan da eta 31 hizkuntzatan eskuragarri dago artikulua aldizkaria itxi dugun unean, eta sare sozialetan asko zabaltzeaz gain, hainbat hedabidetan argitaratu dute.

Ondorengo hizkuntzetara itzulia dago artikulua: afrikaans, alemaniera, amazigera, arabiera, aragoiera, asturiera, gaztelania, katalana, txinera tradizionala eta sinplifikatua, korsikera, kaxubiera, ingelesa, finlandiera, frantsesa, friuliera, galiziera, hindiera, islandiera, mazedoniera, hassania, malgaxea, erromantxera, nederlandera, persiera, poloniera, tamashaq, errumaniera, errusiera, sardiniera, suediera.

Itzultze bidean dira ondorengoak: armeniera, balutxera, bosniera, bretoia, daniera, gaeliko irlandarra, galesera, greziera, hungariera, hurdua, inuitera, italiara, japoniera, kitxua, koreera, kroaziera, kurdueira, maoria, nahuatl, nasa, norvegierra, samiera, serbiera, turkiera, txekiera, ukrainiera eta wolof hizkuntza.

Babeslea: Bizkaiko Foru Aldundia

gure!
artean!
euskaraz

BFA
DFB

beharrik gabe komunitateko kide egiten gaituena. Jatorriak jatorri euskaraz egiten digunak herrikidetzat aitortzen gaitu, parekotzat gaitu.

Euskara eta feminismoa elkarri lotuta doaz. Euskarak baditu ezau-garri batzuek planteamendu feministekin bat datozenak (genero markarik gabeko hizkuntza izatea, genero markarik gabeko izenak izatea Euskaltzaindiak zantar zantar bertutea den lekuan arazoa sortu zuen arte...) eta feminismoa hizkuntzen kudeaketan ere eredu oso onak ematen ari da, zapalkuntza anitzak kontziente egin eta berauek artikulatzen saiatzen baita, bestela galde 500 laguneko Topaketetan euskaraz bizitzeko gakoak Bilgune Feministari. Euskarak eta feminismoak zapalkuntzan eta askapenean bat egiten dutenez, batean eta bestean pizten ari da noka kontzienteki airtzeko ideia, emakumeen arteko konplizitatea eta hizkera subertsiboa sustatzeko.

Transbertsalitate handikoa da euskararen afera, gainerako zapalkuntza eta borrokekin bat egiteko gaitasun handia duenak.

Zein izango da euskal estatuaren hizkuntza?

Interneteko argia.eus webgunean 30 hizkuntzetara itzuli dugun euskarari buruzko artikulua irakurri duen munduko herritar zozoenak ere lotuko du Euskal Herriaren independentzia nahia berezko hizkuntza edukitzearekin. Gehienera berezko herri bat denaren frogak nagusia izango zaie berezko hizkuntza izatea. Askorentzat berezko estatuaren beharrari zilegitasuna ematen dion faktore nagusietakoa izango da euskara berreskuratzeko misioa.

Urruneko perspektibatik ura bezain gardenak dira berezko hizkuntza-estatuaren arteko loturak. Aldiz, surrealismoaren mugak zeharkatu ditugu azken boladan Euskal Herrian, euskara independentziarako traba ote den entzuterari iritsi bakara, independentziarako motibo nagusietakoa denean. "Itxaron, lehenik independentzia eta gero beste dena" esaldiak jada inuzenteena ere konbentzitzen ez due-

nez, posizioak argitzeko hona euskaltzaleok erantzutea eskatzen dugun galdera: Zein izango da euskal estatuaren hizkuntza ofiziala (eta erreala) euskara ez bada?

Zeren zain gaude dagoeneko baditugun erabakigune eta erakundeetan euskara beharrezko egiteko? Herritar denek %100ean euskara ikasi arte gaude zain? (Zer egin bitartean ikastetxeek eta euskaltegiek azken 40 urteotan euskaldundu dituzten milaka herritarrekin?). Hala bada, epeak markatzeko ordua da. Eta herritarrek %100ean euskara jakitea bada baldintza, zeren zain gaude euskara ikastea unibertsala eta doakoa izan dadila bermatzeko!

Euskararen lurraldean inperialista zara?

Hizkuntza guztiek dute balio, zilegitasun, eskubide bera. Baina hizkuntza guztiek ez dute nagusi diren lurralderik. Are gehiago, belaunaldi honetan izan dugun galera handietako bat da jada ez dagoela herririk dagoeneko euskara hutsean bizi daitkeenik, euskaldun elebakarrik ez dagoen bezala. Gure begien aurrean gertatu da, erdaldunak deserose sentitzearekin kezkatuta geunden bitartean.

Euskal Herriaren erdaraz jardun arazten duenak, euskarak munduan duen lurralde bakarra kolonizatzen jarraitzen du, euskarari espazioa kentzen dio. Hizkuntzen gatazka da Euskal Herriko herritarren artean mugitzen dena. Hizkuntzen gatazka hori kontziente eta ikusgarri egin behar dugu, mahai gainera ekarri, eta dialektikoki landu. "Pertsonala politikoa da" irakatsi digu feminismoak. Migel etorri orduko koadrila osoa erdaraz egitera pasatzen bada, ez da Migel eta bion arteko arazoa, ez da koadrila honetako xelebrekeria, hizkuntza jarrera inperialista eta kolonizatuaren arteko talka da.

Euskararen lurraldean errespetuz bizi nahi duenak, euskaraz egitera bultzatu behar ditu euskaldunak. Horretarako gutxienekoa du agertzea ulertzeko jarrera, ulertzeko gogoia. Kontzienteki egiten bada hobe, "nik oraingoz erdaraz egingo dut baina zuk hitz egidazu beti euskaraz".

Arazoa alde aldatzeko ordua

Bakoitzak hautatu dezala libreki (beraz, kontzienteki) zein hizkuntzetan mintzo den. Euskal Herriko gatazka linguistikoen historia ezagututa, euskararen egoera ezagututa, norberak egin dezala hautu kontzientea, politikoa, zer hizkuntzetan hitz egin.

Eta inork ez dezala inor derrigortu ezein hizkuntzan hitz egitera. Ez dezagun hizkuntzarik inposatu.

Bistakoa da euskaldunek (=elebidunek) ez dutela inongo arazorik elkarbizitzarako. Arazoa jarreraren inperialista duten elebakarrik dira. Elkarri ulertzea, horretara baikalde behartuta herritarrek elkarrekin bizitzeko. Eta ulertzeko beharrezkoa den ia bakarra borondatea da.

Bizitza osoa "ez dut ulertzen" erantzunaz pasatzea erabakitzen duenak, arazo bat biziko du bizitza osoan, bai Parisen, bai Madrilen, bai Euskal Herrian. Arazoa ez da Parisen frantsesa, ez Madrilen gaztelera, ezta Euskal Herrian euskara ere, arazoa goizero jaiki eta kalera ateratzeko tapoiak jartzea da. Lasai, gatazkan bizi nahi ez duenak berehala alboratuko ditu tapoiak eta denbora gutxian euskara ulertzen hasiko da. Eta arazoan bizi nahi duenak, ba bai, berak erabaki bezala, euskaltzaleokin arazoa izango du bizitza osoan.

Aske izateko jaiok

Euskaraz mintzo gara gure hautua delako, kontzientea, politikoa, askea. Eta herritar gisa gure eskubidea. Hor konpon horrek azkuratzen duena.

Behin bakarrik biziko gara, eta ez gaude prest zapalduta, kolonizatuta, bigarren mailako herritar gisa bizitzeko. Are, euskaldun herritarrok zapalduta, kolonizatuta, bigarren mailan bizi bagara, euskararenak egin du.

Herritar diren heinean politikariei ere eska dakiekeen gutxienekoa, euskaratik eta euskaraz gobernatzea da, konplexurik gabe, hizkuntza zapaltzaileari zer irudituko beldurrik gabe, kolonizatuaren mentalitatekerik gabe. Euskaratik eta euskaraz gobernatzen ez duten politikariek ez gaituzte euskaldun gisa ordezkatzuten. Behin biziko gara, beraz, nahi dugun bezala bizitzea lortu dezagun: gure herrian bete-bete euskaraz. ■